מוסיקה

התגנבות לישו במטעים

שדות מטע־הכותנה, שהשתרעו על תוף הגבה, רחשו כרגיל מאות עבדים כושים, שעשו את מלאכתם בשמש הצהרים הלוהטת. המשגיחים סיירו, כל איש את שטחו, לא השגיחו בשום דבר מיוחד בין הכושים ה־מזמרים. שירת העבדים בזמן עבודתם היתה תופעה רגילה ביותר.

עבדותם המרה ומצבם המדכא, פיתחו בע־בדים רגש דתי, עמוק ביותר, עליו התבססה תקוותם לשחרור ולחופש. אולם אדוניהם, בעלי המטעים, מנעו מהם כל אפשרות של פולחן דתי באסרם עליהם לערוך אספות.

כמה מהם קלטו את הידיעה, כי בלילה עומדת להערך פגישה דתית אצל האינדיאנים שמעבר לנהר. הם החלו, עם תחילת העבודה, לפני עלות־השחר, לומר אחד מלתניהם, אשר מקורם באפריקה, ממנה הובאו הכושים, ואשר אליו צורפו המלים: „הבה נתגנב לעבר „ישו". כעבור זמן קצר הבינה קבוצת העובדים שלידם את הרמז, הצטרפה גם היא לשיר, בהעבירה הלאה את האות.

תולדות השיר „הבה נתגנב לעבר ישו", היו את אחד המצבים בהם התהוו שירי הכושים („ספיריצ׳ואלס"), שירי דת ורוח, אשר נוצרו ברובם כבסוי לפעימה דתית חז־קה, שהשירה הבוקעת מהלב משמשת אס־שרות ישירה ויחידה להתבטאותה.

עד הבמה, בחצי קול. בקונצרט חגיגי שנערך השבוע, במסגרת הופעות אמנים מט־עם איגוד בניני האומה, חזרו ארבעת הראשים מקורזלי־השיער, וירדו בקידה לעבר הקהל שהרבה בתשואות, אשר נועדו לכבוד ארבעת חברי הלהקה הכושית של זמרי ה„ג׳ובילי" (זמרי ה„יובל"), המבקרים בארץ תוך סיור־הקונצרטים העולמי שלהם.

מלבד שירים קלאסיים בודדים, התבססה התכנית על שירי העם הכושים נוגי־הלחן ובעלי האופי המסתורי, שבוצעו בטיב שירתי מעולה וברבגונות קולית על ידי הטנורים האצ׳ס ובריסון גודמן, והבאס אנדרוז. קנדי, הפסנתרן, הממושקף היחיד בלהקה, חרג מתפקיד של מלווה בלבד, בשיר „כי תלך במים", אותו ניגן כסוליסט, יחיד על הבמה, כשחברי הלהקה מלווים אותו ב־זימרתם מאחורי הקלעים.

דמות, שעוררה תהיות בקרב הקהל, היתה מדריכת הלהקה, הגברת מאיירז, הממלאה תפקיד זה 30 שנה, שעמדה מאחורי הרבי־עיה הקולית, שרה בחצי־קול שלא הגיע לאוזני המאזינים, נועד להתוות את הקו לזמ־רים, בלבד.

למנחה, רעיון גאוני. ראשית התהוותה של להקת זמרי הג׳ובילי נעוצה בסוף מל־חמת הצפון נגד הדרום בארצות הברית. עם סיום המלחמה ושחרור הכושים ב־1865, נפ־תחו מוסדות לימוד ברחבי כל המדינות, במטרה להפיץ השכלה בין המוני הכושים המשוחררים והבערים. כשעמד, לאחר זמן, אחד המוסדות האלה, מכללת פיסק להסגר מחוסר כסף למימונו, עוררו במנהל המוסד השירים המסורתיים ששרו התלמידים הכו־שים, רעיון גאוני: לאסוף את הסכום הד־רוש בעזרת התלמידים עצמם. הקבוצה הגב־חרת שרוכזה, הופיעה בשירי־דת כושים בכ־נסת סינסינאטי — מאורע שהוליד למחרת כותרות בכל העתונים. לאחר כסוי הוצאות המוסד וקביעת שם הלהקה כזמרי היובל* בגלל רעיון השחרור הכללי, חדלה הלהקה להצטמצם בהופעות פומביות בכנסיה בלבד, עברה לבימות־קונצרטים. ובהופעות הנמש־כות זה 80 שנה, נשמר האופי המקורי של הלהקה, אליו מסתגלים החברים, המתחלפים מדי שנים מספר.

רק בשפת המקור

התעמולה לא היתה רחבה, השם לא ספר כמעט מאומה לסוקרי מודעות פרנסוס. אי־פגישה עלאבל דייויוס בניו־יורק מנצח צעיר. שספר בהתלהבות עצומה, לכל מי שמוכן היה להאזין (גם לאלה שלא היו מוכנים), על הארץ בה ביקר זה עתה — ישראל. המ־נצח הצעיר: ליאונרד ברנשטיין.

בלב הזמרת עלה הרצון לבקר בישראל, צמה המותחת את שערה המקורזל, סדורה על קרקדה, על צערה הרב כשנודע לה, כי לא תוכל לבצע יצירות קלאסיות של מחברים גרמנים, בגלל האיסור לשיר בשפה המקורית, דבר שהזמרת שומרת עליו בקפדנות מוחלט.

מצא אותו טהור לחלוטין.

עקביות גרמנית. הקהל הישראלי לא פחות מכל קהל אחר בעולם מעונין ותאב להאזין ליצירותיו של המחבר החשוב הזה. ברם, בלב רבים מן היושבים בארץ ומן ה־קובעים את פרצופה האמנותי שוכנת שנאה לכל דבר גרמני, כולל מוסיקה. כל מחבר גרמני שהיה אנטישמי בצורה גלויה, פחות או יותר, כמו ואגנר ושטראוס, אסור בתכ־לית בנגינה. איסור זה אינו חל על מחברים אחרים שחיו בתקופות קדומות יותר וש־אנטישמיותם נתישנה ונשכחה.

לפני שבועות מספר בקש המנצח האורח איגור מרקביץ לבטל את התרם הזה, שיהיה עלול, אם יתיחסו אליו ברצינות ובעקביות גרמנית, לדלדל במידה רבה את כל הרפרטו־

זמרי להקת „היובל" וידידים • אחרי קונצרט הכבוד

חודש שחור מאד

הדי־מוסיקה, סקרנים והעוסקים בזמרה, או קרובים לה, קנו כרטיסים, קבלו הזמנות, הלכו להופעה בלב מלא ספקות. עם הצצה בתכניה, נגלתה תכנית שעריכתה העידה על טעם זמרתי־מוסקלי רב. האונה לשירים הרא־שונים הפגישה מבטי־התלהבות, אפילו בין זמריות מקומיות, מתחת לגבות מורמות בהערכה.

על הבמה עמדה הזמרת הכושית עלאבל דייויוס, הפיקה מגרונה צלילים מקסימים, מותאמים לאופי השירים אותם היא שרה, הוסיפה לאופיו הכושי המובהק של חודש שחור מאד (בצבע, אך בהיר מאד באיכות) בחיי המוסיקה הישראליים.

העובדה שעלאבל דייויוס עסקה בצעירותה בתפירת־שמלות לנשי החברה הגבוהה בניו־יורק, עזרה לגלות את קולה המחונן של הגערה הכושית, שהפכה לזמרת מעולה הע־סקת בשירה על כל צורותיה: הקלאסית,

* מיסד המקהלה בקש לה שם, התחבט זמן רב, עד אשר, בלילה אחד, נעור משנתו, מצא את התנ״כ פתוח במקום בו מדובר על שנת היובל.

למרות שעומד לרשותה רפרטואר רחב מאד (כולל את היצירה הנודעת שיר השירים מאת האמריקאי לוקאס פוס, שחובר במיוחד עבו־רה), לא התאפקה עלאבל דייויוס, נצלה את הרושם הכביר שעשתה על מאזיני הרסיטל שלה, הגניבה, כהדרן, שיר מאת שוברט, מושר גרמנית, לתכניתה.

תרועה חשובה יותר

אחד המחברים החשובים ביותר בימינו הוא ריכרד שטראוס. הוא היה גם אחד המו־סיקאים הגרמנים הבודדים שלא נמלטו מ־מולדתם עם עלות היטלר לשלטון. בשנים ה־נאציות היה, כמובן, אהוד על הקהל בארצו, זכה לכבודים רבים מאנשי השלטון. הכל ראו בו אמן גרמני ממשיך מסורת ואגנר.

בזמן המלחמה, בעת שהשנאה טשטשה את גבולות ההגיון והאמנות, נמנעו מנגן את המוסיקה שלו בארצות בנות־הברית. אולם, מיד לאחר השלום, הוחזרה לשטראוס עטר־תו הישנה: הסימפוניות שלו, האופירות, מנוגנות בעולם כולו זוכות בכל מקום להי־ערכה שהן ראויות לה. מבחינה אישית גם כן שב חינו: בית־דין גרמני לדנאציפיקציה

אר המוסיקלי (והתיאטרוני) בארץ: הוא הו־דיע על הכללת הפואימה הסימפונית טיל אוילנשפיגל לשטראוס בתכנית אחד הקונ־צרטים המיוחדים של התזמורת הישראלית.

מיד נמצאו כאלה שראו במעשה זה אסון גדול. עתונים החלו להגיב בחריפות ובצוע היצירה, שנכתבה לפני 56 שנה, ואשר ה־קהל המקומי ברובו מעונין ביותר לשמוע אותה, „נדחה" לזמן בלתי מוגבל.

אפשר היה לצפות כי אנשי התרבות יצאו נגד החרם, יראו בו מעשה בלתי תרבותי. אולם לא כך היה הדבר: נתן אלתרמן, בעל „הסור השביעי" בדבר דרש, בסיכומה של התקפה רבתי (בחרוזים) על שטראוס, כי „הקונצרט לא יתחדש.. הוא.. יבוסל !"

אמר חובב מוסיקה: „נקוה כי ריכרד שטראוס יחבר עכשיו פואימה סימפונית ב־תשובה להשמצתו של אלתרמן. זאת תהיה, בלי ספק, תרומה חשובה יותר לאמנות ה־עולמית."

---

*מימין: שגריר ארצות־הברית מונט ב. דווייס. משמאל: מנהל משרד החוץ הישראלי וואלטר איתן.

תשבץ 147

מ א ו ז ן: 1) אגף באו״ם, לעניני חינוך ומדע. 5) קללה. 8) באוירון מארח. 10) בין דוד לגורניון. 12) בתנוכה, שמונה כאלה. 14) לאיזן־האוזר, סגן. 15) חמש־עשרה. 18) ארבה, בגיל־גולו. 20) משם יתרו, חותן משה. 21) מרגמה; בכפה תיקלע נפש. 22) האימפריה הרומית. 24) שם נפל יאשיהו במלחמתו עם פרעה נכה. 26) רואה בדמיון. 28) יזועה לגח התנכ״י. 29) אליו; תכשיטו. 30) עברו, חדרו. 33) לוייצמן, יורש. 35) כלא (עם הא הידיעה). 37) כתלים וגג. 39) אין דבר העומד בפניו. 41) לדוד, אב. 42) אשת אחשורוש, תצויה. 43) לחות. 45) לאט (דפוק). 46) כמוהו שותקים, כמוהו אילמים. 47) לחי, עצמות. 49) מצב נשבר, לסוב או לרע. 50) לרוב, אצל הנשים, לא פחות — בין הגברים.

מ א ו נ ך: 1) רב חובל, או לא? 2) מרחם; נע. 3) עממית, למאו־טסה־טונג. 4) שמו הראשון של סאמאגין (לגורקי). 6) אבא דיפלומטי. 7) סופו של ישראלי הכלוא בפראג. 9) חלק הגרעין. 11) מנהיג. 13) סודו. 15) בצי ישראל, אחת הרא־שונות. 16) זנקרע. 17) אגלי בוקר. 19) ישראל ומשה בילו... שנים ב.. (שתי מלים). 21) „פרסונה נון גראטה" ישראלי לגבי צ׳כוסלובקיה. 23) מהצבא יוצא, לארכיאולוגיה, חוזר. 25) החסר אותה — בלתי רגיל. 27) קומפוזיטור, מחבר „מנגינת ליל זעירה". 30) רשת ביבים. 31) חוסר מחלות. 32) עוצר מפלי־בשר. 34) לעת התבשל הגפן. 36) ליד הקנה, בגרון. 38) דרישת־שלום. 40) עתיק. 43) גוש־אדמה. 44) בבגד, בו תולים. 46) בשולי המעיל. 48) עלוב.

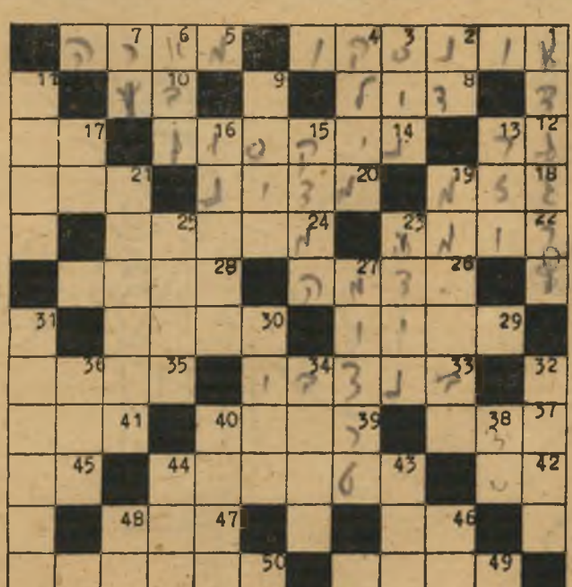

פתרון תשבץ 145

מ א ו ז ן: 1) עובד. 4) פשתן. 8) מדים. 10) עדשה. 12) רך. 13) השקעה. 16) כר. 17) תיק. 19) תלם. 20) שחר. 21) יש. 23) נע. 24) משפט הראוה. 26) ון. 27) הר. 29) לבן. 31) שדה. 33) הלך. 35) בו. 36) מדינה. 38) בב. 39) רקיע. 41) ורנר. 43) רענן. 44) רננה.

מ א ו נ ך: 1) עד כי.. 2) וי. 3) במה. 5) שעה. 6) ת. ר.. 7) נשכח. 8) מרתק. 9) מקלט הרדיו. 11) הררי. 14) שת. 15) עם. 18) קישון. 20) שעורה. 22) שפן. 23) נאה. 25) מלבר. 28) עכבר. 30) בוקר. 31) שד. 32) הן. 34) לבנה. 36) מען. 37) הון. 40) יע. 42) רן.

פרסי ספרים לפותרי תשבץ 145

אבנר יאיר, רח׳ הרצל 66, תל־אביב.

אביבה בן־יהודה, רח׳ שמעון התרסי 3, ת״א.

מתנן גולדפרב, רח׳ ארלוזורוב 174, תל־אביב.

תשובות לחידון השמות

(ראה עמוד 16)

1) גבעת השלושה. 2) יסוד המעלה. 3) נוה אילן. 4) יד המעביר. 5) משמר השבעה. 6) בית אורן. 7) ימין משה. 8) סעסע.